

קרפף שלא הוקף לדירה

הלכות קרפף שלא הוקף לדירה

א. ביאור הלכה סימן שנט

רחבה וכו' - דע דד' שמות יש בענין זה: כרמלית קרפף רחבה חצר... ושם קרפף כולל בין אם הוא יתר מסאתים או בית סאתים, הוקפה לדירה או לא הוקפה לדירה.

ב. רמב"ם הלכות שבת פרק טז:א

מקום שלא הוקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר, כגון גנות ופרדסים וכגון המקיף מקום מן הארץ לשמרו וכיוצא בהן, אם יש בגובה המחיצות עשרה טפחים או יתר **הרי הוא כרה"י** לחייב המוציא והזורק והמושיט ממנו לרה"ר או מרה"ר לתוכו. **ואין מטלטלין בכולו** אלא אם כן יש בו בית סאתים או פחות, אבל אם היה בו יתר על בית סאתים אסור לטלטל בו **אלא בארבע אמות ככרמלית**.

ג. עבודת הקודש בית נתיבות שער ג סימן ו

רכט) פעמים שהקלו והתירו לטלטל מקרפף לכרמלית. כיצד, סלע יתר מבית סאתיים שבים מטלטלין מן הים לתוכו ומתוכו לים, לפי שהקרפף היתר מבית סאתיים עשאוהו ככרמלית שאין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, **ואם באת לאוסרו עם הכרמלית חוששין שמא יאמר רשות היחיד הוא כשאר קרפיפות שאין יתירים על בית סאתיים ויטלטל בכולו...**

גודל הקרפף

ד. משנה עירובין ב:ג (יז:-ית).

רבי יהודה אומר עד בית סאתים [לפסי ביראות]. אמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לגנה ולקרפף, אבל אם היה דיר או סחר או מוקצה או חצר אפילו בית חמשת כורין אפילו בית עשרה כורין מותר...

ה. משנה עירובין ב:ה (כג).

ועוד אמר רבי יהודה בן בבא: הגינה והקרפף שהן [אפילו רק] שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה, ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר. רבי יהודה אומר אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה מטלטלין בתוכה. רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה [רק] שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים. רבי אליעזר אומר אם היתה ארכה יתר על רחבה אפילו אמה אחת אין מטלטלין בתוכה רבי יוסי אומר אפילו ארכה [עד] פי שנים ברחבה מטלטלין בתוכה:

ו. תלמוד בבלי עירובין כג ע"ב

רבי עקיבא היינו תנא קמא ["אמרו לו" דב:ג]! איכא בינייהו דבר מועט, דתניא, "רבי יהודה אומר דבר מועט יש על שבעים אמה ושיריים, ולא נתנו חכמים בו שיעור. וכמה שיעור סאתים? כחצר המשכן." מנא הני מילי? אמר רב יהודה, דאמר קרא "ארך החצר מאה באמה, **ורחב חמשים בחמשים**", אמרה תורה טול חמשים וסבב חמשים.

ז. שיעורים ע"פ ר' ברוך סיימון

גר"ח נאה – 12,400.025 sq. ft.

ר' משה פיינשטיין – 15,679.253 sq. ft.

חזון איש – 18,204.897 sq. ft.

ח. משנה ברורה סימן שנח:יא

ובלבד שלא יהא ארכו וכו' - דהיינו שלא יהא עכ"פ ארכו יותר ממאה אמה, דכל שהוא שטח גדול אף באורך לחוד מיחלפי בר"ה וכרמלית. ובמאה אמה לא רצו לגזור מפני שמצינו בחצר המשכן שארכו מאה ורחבו חמשים:

ט. ערוך השולחן אורח חיים סימן שנח:ד

אם ארכו יתר על רחבו יותר מבכפלים, צריך היקף לדירה. והטעם מפני שבחצר המשכן לא היתה ארכו יותר מכפלים ברחבו.

דירה

י. תלמוד בבלי עירובין כב ע"א

כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל אויר שתשמישו לדירה, כגון דיר וסהר מוקצה וחצר, אפילו בית חמשת כורים ובית עשרת כורים מותר. וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות, [עד] בית סאתים מותר, יתר מבית סאתים אסור.

יא. **משנה ברורה סימן שנה:ב**

כגון גנות ופרדסים - שמקיפים אותם רק לשמור את הפירות והזרעים שבתוכן. וה"ה קרפף שהוא היקף גדול חוץ לעיר להכניס שם עצים לאוצר:

יב. **רש"י מסכת עירובין דף כב עמוד א**

וכל דירה - שהיא מכוסה בגג, והיא עשויה לשמירת אויר שחוצה לה.

יג. **תלמוד בבלי עירובין צט ע"ב-ק.**

משנה: אילן שהיה מיסך על הארץ, אם אין גופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלים תחתיו...
גמרא: אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו יתר מבית סאתים. מאי טעמא? משום דהוי דירה שתשמישה לאויר, וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה יתר מבית סאתים.

יד. **רש"י מסכת עירובין דף ק עמוד א**

משום דהוי דירה שתשמישה לאויר - אינה לדור בה תמיד, אלא להסתופף בה שומרי (אויר) השדה.

טו. **רש"י מסכת עירובין דף טו עמוד א**

משום דהוי דירה שתשמישה לאויר - לעולם שנטעו מתחילה לכך, והיקף לדירה הוא, אבל דירה זו אינה עשויה לצורך תוכה אלא לצורך אויר שחוצה לה, לדור שם שומרי השדות, ועשויה להציל מן החמה, ואין מטלטלין בדירה זו אלא בית סאתים, כדתניא בפרק שני (עירובין כב, א) כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר: כל אויר שתשמישו לדירה, כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר, ואפילו עשרה כורים - מותר, וכל דירה שתשמישה לאויר, כגון בורגנין שבשדות, בית סאתים - מותר, יותר מבית סאתים - אסור, **דלאו דירה הוא, דעל כרחו הוא דר שם.**

טז. **רש"י מסכת עירובין דף כב עמוד א**

כל אויר - אף על פי שאינו מקורה, אם תשמישו לדירת אדם לכניסה וליציאה תמיד.

יז. **רש"י מסכת עירובין דף כג עמוד ב**

נזרע רובו - בזרעונים - ביטל דירתו, בזרעונים לא דיירי אינשי, והוה ליה גינה - ואסור לטלטל אף בשאינו נזרע, דבטיל ליה לגבי רובא, אבל בנוטע אילנות - לא ביטל דירתו, דאורחא להסתופף בצל אילנות תמיד.

יח. **טור אורח חיים הלכות שבת סימן שנה**

כל מלאכות שבת והלכותיו אנו למדין ממלאכת המשכן. הלכך, כל היקף שלא הוקף לדירה, כגון גנות ופרדסין ובורגנין שאינן עשוין אלא לשמור בתוכן, אף על פי שמן התורה הוא רה"י גמור והזורק מר"ה לתוכן חייב חכמים אסרו לטלטל בתוכו יותר מד' אמות אם הוא מסאתים ולמעלה...

יט. **ב"ח אורח חיים סימן שנה**

ומ"ש שאינן עשוין אלא לשמור שבתוכן. אינו חוזר אלא א"בורגנין", והכי קאמר: לא מיבעיא גנות ופרדסין דפשיטא דלא הוקף לדירה, אלא הוקף כדי שיהא גן נעול וחתום שלא יבואו זרים לבזו מה שיתנו לתוכו, אלא אפילו בורגנין שבשדות שהשומר יושב בתוכו ביום ואוכל שם את פתו גם כן אינו הוקף לדירה, שהרי בלילה הוא לן בביתו, ואין תשמישו עשוי אלא לאויר לישב בתוכו ולשמור את השדות. ומהאי טעמא ילפינן סאתיים מחצר המשכן ולא ילפינן מהר הבית ועזרת נשים שהיה קל"ה אמות ועזרת ישראל קפ"ז אלא לפי שהעזרה חשיבא מוקפת לדירה שהיו שומרים בה כל הלילה, מה שאין כן חצר המשכן וכמו שכתבו התוספות בדבור המתחיל שהוא בתירוץ הב' (פ"ב דף כ"ג א) ועיין לקמן ריש סימן שס"ב (ב"ח סעיף א' ד"ה כל):

כ. **יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף ב עמוד א**

בגינה סתם כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו כדין החצר, אבל בבקעה סתם כמקום שנהגו שלא לגדור דמי ואין מחייבין אותו. ומאי "סתם"? אתרא חדתא דליכא מנהגא, אי נמי דאיכא דגדרי ואיכא דלא גדרי. ומאי שנא גינה ומאי שנא בקעה? משום דגינה נמי עבידא לדירה ובעינא צניעותא, מה שאין כן בבקעה דהיינו שדה הלבן.

כא. **ערוך השולחן אורח חיים סימן שנה**

ומה נקרא 'מוקף לדירה' ו'אינו מוקף לדירה'? הנה גנות ופרדסין ובורגנין אין זה היקף לדירה, ואף על פי שיש שם קצת בנין שהשומר דר בתוכה אין זה עשוי לדירה אלא לשמירה... וכן יראה דבית הכנסת ובהמ"ד ומרחץ אם אין שם דירה להשמש או לשומר המרחץ לא הוי מוקף לדירה דמה שמתפללין ולומדין שם לא הוי דירה כמו שהמשכן לא נקרא מוקף לדירה. וכן במרחץ וכן קרפף שאחורי העיר שמניחין שם עצים [משנה רפ"ב] או שארי סחורות לא מקרי מוקף לדירה:

כב. רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה ז
בית שער אכסדרה ומרפסת והגינה והדיר פטורין מן המזוזה מפני שאינם עשויין לדירה.

כג. רמ"א אורח חיים שנה:א
ו"א עוד דכל קרפף שהוא סמוך לביתו מקרי הוקף לדירה, כי דעתיה עלויה (הגהות אשרי פ"ב דעירובין), ויש חולקין בזה. (ב"י בשם תוספות).

כד. משנה ברורה סימן שנה ס"ק יח
ו"ח בזה - ולדעה זו אפי' בסמוכה ממש לביתו כל שלא פתח ולבסוף הוקף לא מהני. והסכימו האחרונים להלכה כדעה זו:

כה. משנה עירובין ב:ג (יח).
רבי יהודה אומר עד בית סאתים. אמרו לו, לא אמרו בית סאתים אלא לגנה ולקרפף, אבל אם היה דיר או סחר או מוקצה או חצר אפילו בית חמשת כורין אפילו בית עשרה כורין מותר...

כו. בית הבחירה למאירי מסכת עירובין דף יז עמוד ב
דיר ר"ל היקף העשוי בשדות לבהמות ויש בו בית דירה לרועה וסחר והוא גם כן היקף העשוי לבהמות אלא שהוא בעיר ויש גורס' סחר מלשון היקף

כז. רש"י מסכת עירובין דף יח עמוד א
דיר - של בהמות, שעושין בשדות, היום כאן והיום כאן כדי לזבלה בגללי הבהמות.
סחר - לבהמות של עיר.

כח. ביאור הלכה סימן שנה:א "לדירה"
ודע דברבינו יונתן כתב וז"ל דיר שיש לו מחיצות ובית בתוכו לרועה שלהם עכ"ל ומשמע מיניה דטעמא דדיר משום דיש שם דירת אדם ולא משמע כן מפירש"י אלא דבכניסה ויציאה תמיד לשם לטפל אודותם סגי וכן בריטב"א כתב וז"ל הואיל והרועה עומד עמהם שם תמיד חשיב היקף דירה ע"כ משמע ג"כ כמו שפירשנו משום דעומד שם תדיר לשמשם ולא משום שיש לו עוד שם דירה

כט. תלמוד בבלי עירובין כה:-כו.
היא אבוורנקא דהוה ליה לריש גלותא בבוסתניה, אמר ליה לרב הונא בר חנינא ליעביד מר תקנתא דלמחר נאכול נהמא התם, אזל עבד קנה קנה פחות משלשה. אזל רבא שלפינהו. אזל רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע נקטינהו מבתריה [למנוע החזרתם]...
אמר ליה רב פפא [לסיועיה] לרבא, והאמר רב אסי "מחיצות אדרכלין [בונים] לא שמה מחיצה", אלמא כיון דלצניעותא עבידא לה לא הויא מחיצה, הכא נמי כיון דלצניעותא עבידא לא הויא מחיצה.
ואמר רב הונא בריה דרב יהושע [לסיועיה] לרבא, והאמר רב הונא "מחיצה העשויה לנחת לא שמה מחיצה"...

ל. רש"י מסכת עירובין דף כו עמוד א
כיון דלצניעותא היא - ולמחר סתרי לה - לאו כלום היא, והא נמי לצניעותא - דיום ולילה בעלמא היא דעבידא, ולא דירה היא. לנחת - שלא לדור שם, אלא להשתמר מה שיניחו שם.

לא. רמב"ם הלכות שבת פרק טז:טו
וכל מחיצה שאינה עשויה [ראב"ד - צ"ל "העשויה"] לנחת אינה מחיצה, וכל מחיצה שאינה עשויה אלא לצניעות בלבד אינה מחיצה, וכל מחיצה שאין בגביה עשרה טפחים או יתר אינה מחיצה גמורה...

לב. רש"י מסכת עירובין דף כג עמוד ב
נזרע רובו - בזרעונים - ביטל דירתו, דבזרעונים לא דיירי אינשי, והוה ליה גינה...

לג. שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן קח
(א) הנה לדעתי צדקו דברי האומרים דגם הנעשים לנוי הבית, הוי כמו לטיול, וגדולי הפוסקים שדברו מזה הזכירו בלשונם שניהם, לטיול ולנוי, על' בס' נזירות שמשון על או"ח (סי' שנ"ח), ובתשו' מהרי"א הלוי (ח"א סי' ר"ב), ומש"כ בזה בתשו' אמרי יושר (ח"א סי' ק"ע), ובתשו' דברי חיים (או"ח סי' כ"ח), ובתשו' שואל ומשיב מהדו"ק (סי' קל"א), אלא ששניהם הד"ח והשו"מ, לא הסכימו לעיקר ההיתר עיין שם, אבל מ"מ הד"ח ז"ל לא דחה ההיתר בחוזק יד, שסיים בסוף התשובה בזה"ל, "אך מי אני להכריע אם גדולי הדור יתירו" עכ"ל, ונודע שמרן ד"ח ז"ל לא נשא פנים ליה' מי שיהי', אם ה' בעיניו ברור איסורו...

(ג) והנה מדברי רש"י (עירובין כ"ג ע"ב), דכתב על דברי הש"ס שם, "נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור", וז"ל, נזרע רובו, בזרעונים ביטל דירתו, דבזרעונים לא דיירי אינשי וכו' עכ"ל, ולא כתב רש"י "ביטלו דירתו" לשון רבים, אלא "ביטל דירתו" לשון יחיד, דאם הי' כותב "ביטלו דירתו" הי' הכוונה דהזרעונים ביטלו דירתו, אבל "ביטל דירתו" הכוונה על האדם הזורע דביטל בזה דירתו, הוכיח בתשו' אמרי יושר שם דדוקא קאמר, כשזרע בכוונה מבטל דירה, ולא בטלו מאליהן עיין שם. ובזה יש לומר דהה"ד אם זרע בהיפוך כוונה, היינו ליפות את דירתו, ולא בכוונת ביטול הדירה, דאינו מבטל דירתו בזה. ומה דלא כתב כן שם האמרי יושר, נראה משום דבנדון דידי', מיירי בעשבים שאינם מיפים הדירה, וע"כ הצריך לטעם שעלו מאליהן...

לד. **תלמוד בבלי עירובין כד ע"א**
קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים, סבור רבנן למימר כזרעים דמו ואסיר. אמר להו רב אבא אחוה דרב בריה דרב משרשיא, הכי אמרינן משמיה דרבא: מים כנטעים דמו ושרי. אמר אמרינן דהוא דחזיין לתשמישתא, אבל לא חזיין לתשמישתא לא.

לה. **רמב"ם הלכות שבת פרק טז:**
נתמלא מים, אפילו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין לתשמיש הרי הן כנטעים ומותר לטלטל בכלו, ואם אינן ראויין לתשמיש אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

לו. **עבודת הקודש בית נתיבות שער ג סימן ג**
קמד) נתמלא מים אפילו עמוקים עשרה או יתר אפילו יש בהן יותר מבית סאתים הרי הוא כנתמלא נטעים, שדרך החצרות לכנוס בהם מים והרי הן בתוך החצר ככרי של פירות. במה דברים אמורים? במים הראויין לשתייה ולכביסה, אבל מים מלוחין או עכורין הרי הן כזרעים ואוסרין את החצר כדרך שאמרנו בזרעים...

לז. **רש"י מסכת עירובין דף כד עמוד ב**
דחזו לתשמישתא - לשתייה, דאין לך דירה מעולה מזו.

לח. **נתיבות שבת יג הערות מא, מז**